

yağmur ve TOPRAK

Âmâlimiz efkârımız ikbali vâ tandır. - N. KEMAL

B U S A Y I D A

Basınımızda köylü	
17 Nisan	
Enstitü ve öğretmen	Dr. Ziya OYKUT
Köy yolunda	AKÇADAĞLI
Köy kooperatifleri	İsa ÖZTÜRK
Başka Dünyalara açılmış (Şiir)	Suat TAŞER
Neler dediler	Ahmet ŞERİF
Köyde giyim	HARMANDALIOĞLU
Köyden notlar	M. MAKAL
Evedik köyü (kitap)	Ali DURMUŞ
Köy bibliyografyası	
Olandan bitenden	

A N K E T İ M İ Z E

Cevap Verenler:

Haşim KANAR — MÜDERRİSKÖYLÜ
Rubat OYKUT — O. F. HELVACIOĞLU

Basınımızda köylü

KÖYE DOĞRU

Geçen sayımızda, Oluca köyünü geçim durumuna dair bir inceleme çıkmıştı. Bu yazı dolayısıyla Tavrir gazetesinde yayınlanan imzasız bir baş yazıda deniliyor ki: «Öğündüğümüz ne varsa, hakiki mesnedimiz ve millî hayatımızın temeli olan köylümüzün yaşayış seviyesi üzerinde hiç bir değişiklik yapmamıştır. O, hep aynı yerde, başladığı yerde devam edip gidiyor». «Gözümüzde gündeliği bir liraya bile gelmeyen milyonlar, onların bu imkân içinde sürdürdükleri hayatın fecaati, sefaleti canlanmalıdır. Ve omuzlarımızda ne kadar ağır bir mesuliyet yükünün çöktüğünü hissederek «bütün gayretler köye doğru» parolasını, iç politikamızın bir fikir bayrağı haline getirmek mecburiyetini gönüllerimizde duymalıyız»

25/3/949 TASVİR

TOPRAK

Prof. Dr. E. Z. Karal yazıyor: «Din adamlarına göre, insan bile topraktan yaratılmıştır. Sanat adamlarına göre en büyük yaratıcı topraktır. Eski çağın sanatkarları: „Toprak, bu ebedi yorgunluk bilmeyen Tauri» ifadesiyle toprağa Tauri'lik bile izafe etmişlerdir. Alimlere gelince: Toprağı tabiat kanunlarının dayanağı ve ahenği olarak kabul etmişlerdir. Bundan başka, toprak, insan topluluklarının en gelişmiş şekli dünün temel şartı, kendilerini «millet» olarak duyan insanların da hayat ve şuur kaynağıdır, vatandır.»

KORUK sayı: 10

FENA BİR REKOR

İmzasız bir baş yazıda, 1918 yılına nazaran 1949 Ocak ayında 6 misli artan gıda maddeleri için deniliyor ki: «Memleketimiz bir ziraat memleketi olduğu halde, en çok toprak mahsülleri ve hayvani gıda maddelerinin artmış olmasına şaşmamak ve üzölmemek kabil değildir. Bu maddelerin sanayi malîlerinden daha fazla pahalalanmış olması, ziraatimizin ve hayvancılığımızın geriliğinden ve verimsizliğinden mi ileri geliyor. «Bu artış kuvvetle sanıyoruz ki teşkilâtıktan, murakabesizlikten yuhud da bizim bilmediğimiz sebeplerden ileri geliyor.» 17.3.949 CUMHURİYET

EĞİTMENLERİN MAAŞI

«Herhangi bir işçiye en az iki lira yevmiye verildiğine ve bu yevmiyesi de hiç bir vergiye tabî olmadığına göre, öğretmenlerimize de hiç olmazsa ayda altmış lira verilmesinin onları vazifelerine daha bağlı tutacağı aşîkârdır. Hele çocuk zamlarından faydalandırma imkânları sağlanırsa başarılarının yükselceğine şüphe etmeme lidir.»

ÖĞRETMEN GAZETESİ

Sayı: 4 (Giresun)

TEKNİK

Yurt kalkınmasında tekniğin rolünü belirten Ahmet Kocabıkoğlu, iptidai harman yüzünden yılda 80-100 milyon lira kaybımız olduğunu şöyle yerek şunları ilâve ediyor: «Toprağa atılan bu para ile her harman makînesini yirmi bin liraya satın almış olsak, dört bir makinoyu, her iki köye birer tane vermek şartıyla, sekiz bin köyün istihsalini makineleştirmiş oluruz.»

31.3.949 VATAN

ONYEDİ NİSAN

Öğretmenlerin, köyün gerçekleri karşısında irkilip yüzgeri etmelerini önlemek için onların köyden gelmesi, köyde yetiştirilmesi sonucuna varıldı. Böylece bu gün varlıklarıyla öğütüdüğü köy enstitüleri kuruldu. Bu hareket toprağımızın yüzyıllardır beklediği eşsiz bir müjde oldu. Köylüyü, bunca zamandır kıvrandıran geri şartlardan sıyırarak, bilgili, işinin ehli insanlar haline getirmek için ilk adımlar atılmış demektir. Bu, her gerçek milliyetçiye umut verdi, sevinç verdi. Kurucuların, idarecilerin, öğrencilerin, ölüncesine didinip çalışmalarıyla, şöyle bir kaç yıl içinde, kuş uçmaz, kervan geçmez yerlerde, herkesin yazı - yaban deyip geçtiği unutulmuş topraklarda yepyeni bir hayat, yepyeni bir anlayış fişkandı. Binlerce köylü çocuğunun emeği ahnteri ile bozkırın ortasında pırl pırl müesseseler, yüzümüzü ağartacak örnek müesseseler belirdi. Ve aynı zamanda bunlar, memleketimiz hesabına «İşte bizim eserimiz» diye yerliye, yabancıya gururla gösterdiğimiz övünç vesilesi oldu.

Ne yazık ki, bu büyük eser, çok geçmeden, hücumlara uğradı, kem gözleri üzerine çekti. Enstitülerin gelişmesini çekemiyenler, köyün uyanışından, doğruluğundan korkanlar, akla hayale gelmedik dedikodular, iftiralar çıkardılar. Bu versiz, bu düşmanca davranışlar dâvâyı sarsmadı denemez. Sarstı, fakat onu yenemedi, Köyün binbir mahrumiyet, birbir kütfe içinde kavrulup pişmeye alışık toprak dostları köyün dışından gelen böylesi iftira tipilerine karşı da direnmeyi, karşı koymayı bildiler.

Bunca zorluklara, imkânsızlıklara göğüs geren, bir avuç akçe karşılığı hiç bir yalınlığa düşmeden çalışan, kendini köyüne, memleket hizmetine adayan köy çocuklarını alkışlamak varken, onları hor görmek ayıp değil mi?

Bütün iftiralara, baltalamalara, kem gözlerle, sinsî düzenlere karşı bile, hak bildiği yolda sarsılmadan açık alına yürüyen toprak çocuklarına, Yağmur ve Toprak selâm eder, daha büyük başarılar diler. Gününüz kutlu, yolunuz aydın olsun.

ÖĞRETMEN VE ENSTİTÜLÜ

Son yıllarda, bir Enstitü-
lü düşmanlığı aldı yürüdü.
Bu düşmanlık üstelik Öner
Yücel dâvasından, bu yana
bir hayli azıtmış bulunuyor.
«Batakçı» köy ağaları ve on-
ların aydın temsilcilerince kö-
rüklenen bu havaya, üzüntü
ile görüyoruz ki, bir kısım ay-
dınlarla, meslekten sayılan «Öğ-
retmen okulunu bitirmiş» öğ-
retmenlerin bir kısmı da ka-
tılıyor.

Bu memlekette, Batakçı
köy ağalarının beyanmediği
şeyler, gerçekte bu memleke-
tin geniş köylü çoğunluğunun
yararına olan kuruluşlardır.
Bu ağalar isterler ki, köy
yüzyıllar boyunca süre gelen
durumda kalsın. Onlar ister-
ler ki, geniş köylü yığınları
ortaçağ karanlığı içinde daha
nice yüzyıllar bunalsın. On-
lar yine isterler ki, bu dün-
yadan ümidini kesen köylü
yığınları, çeşitli tarikat mür-
şitleri eline düşerek, öteki
dünyadaki «Cennetî Âla» va-
adleri ile oyalansın. Bütün
bu isteklerle yüklü köy ağa-
ları, köye bilgi, kültür, sağlık
getirecek köyü, içinde bunal-
dığı ortaçağ karanlığından
kurtulmağa savaşıyor olan

Enstitü'lü'ye tabii ki, düşman
olacaktır. Köy Enstitülerini
bitiren gençler, şu yüzyıllardır,
eğitim nimetlerinden mahrum
bırakılan 40 000 köye, aydın-
lık, ışık ve bilgi götürüyorlar.
Bu bilginin ışığında, yüzyıllar
boyunca memleketin büyük
köylü yığınlarının boynuna
«batakçı» köy ağalarının ve
onların şehirli ortaklarına
geçirilen sömürücü münase-
betler aydınlanacak ve ortaya
çıkacaktır.

«Batakçı» köy ağası, bu
münasebetlerin aydınlanmasını
tabii ki, istemeyecek ve Ens-
titülü düşmanlığını körükleye-
cektir. Bizi üzen bu değil.
Köy ağaları bir zümre olarak
kendi çıkarlarını geniş köylü
yığınlarının uyusukluğunda
bulanlar, kendi sömürücü
münasebetleri üzerine dikilen
aydınlatici uyarıcı projektör-
leri, çamur ve balçıkla karart-
mağa, ışığını söndürmeye uğ-
raşacak; bu temiz memleket
çocuklarını lekelemeye çaba-
layacaktır.

Fakat aydın, meslekten
sayılan «Öğretmen Okulunu
bitirmiş» bir kısım öğretmen-
lere ne oluyor? Arada amaç
birliği inanç beraberliği bu-

lanması gereken aynı «İrfan
ordusunun» bu unsurlarına
ne oluyor? Enstitü'yü bitir-
miş öğretmen, Enstitü'yü bi-
tirmiş sağlık memuru, en hü-
cra yurd köşelerinde, akla gel-
mez fedakârlıklar içinde çalı-
şır; takdir beklemezken, leke-
lemeye kalkarsak, bu ayıp
olmaktan daha ileri bir şey
olmaz mı? Evet çalışmalarında
kendilerini lekeliyecek en ufak
bir kurt yeniği bile yokken,
bu hücre yurt köşelerinde
köylü yığınlarına bilgi ver-
miye, sağlık vermiye çalışma-
ları bir suç mu sayılıyor? Ne
oluyoruz? Nereye gidiyoruz?
Yoksa tarih belirli şartlarla
yeni tekrarlar mı gösteriyor?
Üzüntü ile görüyoruz ki, eski-
nin medrese kaçını sarıklı
hocası, nasıl, «muallim mek-
tebi mezunları» na «Gavur
hoca» dedi ise, bu günün
öğretmen okulunu bitirmişleri
de, Enstitülü meslekdaşlarına
aynı gözle bakıyorlar.

Enstitü'yü bitirenler, ister
öğretmen, ister sağlık me-
muru olsunlar, bu gün «Övey
evlat» muamelesi görüyorlar
zaten. Maaş işleri bir türlü
hallolunmuş değildir. Yüz
lira ücretten ellerine, kesinti-
lerden sonra ancak 74 lira
geçiyor. Çocuk zammı diğer
memurlar için 10 lira iken,
bunların eline 5 lira veriliyor.

Enstitülü sağlık memurları
köylere çıkınca önceleri 150
kuruş yevmiye alırlardı. Büt-
çede tasarruf düşüncesi ile
şimdi 75 kuruş veriliyor.

İşin maddi tarafı bu ka-
dar sıkıcı iken, bilen bilmiyen
aydın, cahil kimden gelirse
gelsin işin bir de dedi kodu-
larla beslenen manevî tazyik
tarafı artık çok fazla geliyor.
Denetmen ve milli eğitim me-
murlarına varıncaya kadar
Enstitülü düşmanlığın kapıl-
mış bir kuruluş içinde, Ens-
titülü Öğretmenler, bu sicil
amirleri olan meslekdaşların
zihniyetleri yönünden de ken-
dilerini güvenlik içinde hisset-
miyorlar. Şehirlerde her yıl
«Kadro mevsimi» köye git-
memek için, «Öğretmen oku-
lunu bitiren» ler arasında kav-
galar olur durur. Enstitülü
işini bil n inançlı bir insan
olarak itirazsız en hücre kö-
şelerde çalışır. «İmtiyazsız
sınıfsız kaynaşmış bir kitle»
olduğumuzu, onbeş yıldır,
gıtlıklarımızı patlatırcasına
haykırıyoruz. Köylümüzün ho-
ncasını bile, yine de az bir pa-
raya mahkûm ederek çalıştı-
rıyoruz. Üstelik aydınlarımız
tarafından bağışlanan, kötü
ve kara lekeler de cabasına...
Sezar'ın hakkını Sezara Alla-
hın hakkını allaha verelim.

Dr. Ziya OYKUT

TÜRK KÖYÜNÜN KRİSTOF KOLOMB'U

Kırk bin köyü ve on altı milyon köylüsü bulunan bir vatanımız vardı. Geniş topraklar üstüne serpilmiş bu köyleri henüz keşfedilmemiş kıtalar gibi tanımiyorduk. Vergi ve askerlik meselesi de olmasa köyün varlığından bile haberdar olmayacaktık. Bereket versin jandarma ve tahsildar köyü devlete bağlayıyor ve şair muhayyalesinde uydurulan köyün yanık kavali, derfli çobanı ve kömür gözlü ayşesi; İstanbul ağzı ile edebiyatımızda -Zümrüdü Anka misilli yaşıyordu. Ah, o yanık kaval, derfli çoban ve kömür gözlü ayşe gitmelide bunları Elâzığın Bayunuşağı köyünde görmeli: Çoban kepeneğinin içinde umacı kavalın sesi üç notalı maval, kömür gözlü ayşe yirmi beşinde elli yaşına basmış güneşin soğuşun kayurup yaktığı bir acüzedir. Çobanın şitriyetini, kavalın sesini Ayşedeki gözün kömürüne alıp götüreni asırlar boyunca onu sömüren zihniyetler.

Düne kadar gücümüzü hep şehire harcadık. Devamlı olarak temelden aldığımız topraklarla binanın damını onarmaya, kurtarmaya çalıştık durduk. Bir gün baktık ki dayanağını kaybeden temelden son kürek toprağı da alırsak bina çökecek. İşin amarı zamanı kalmamıştı. Bina elden gidiyor. Vakit kaybetmeden temeli takviye etmek lâzım. Fakat nasıl? Damın toprağını temele indirmek mümkün değil. Yani şehirden alıp köye vermek kimin haddine!

Herşeyden önce köylerde okul açmak gerekiyordu. Lâkin kaçan öğretmen köye dönmüyor, yenisi ancak misafirlük süresince kalabiliyor. Zaten şehirden hasretini çeken ve öküzsüz, köpeksiz köy isteyen muallim beylerin temele koyacak bir kürek toprakları da yok. Bu sırada Türk köylerinin Kristof Kolomb'u sayılabilecek bir adam ortaya çıktı. Bu adam bize keşfettiği köy diyarından iki haber getirdi: «Kalkandırılacak köy yok, canlandırılacak köy var» «Türk köyü eğitim yolu ile canlandırılabilir».

İKİNCİ İSTİKLÂL SAVAŞI

Birdenbire bütün köyleri ve iyi düşünceli bir kısım yurtdaşları yeni bir ruh havası sarmaya başlamıştı. Kuvvayı milliyetçi ruhu gibi bir şeydi bu. On binlerce köylü çocuğu köy enstitülerini kuradursunlar, bizim Kuluşağı köylüleri de diğerlerine katılarak, kadımlı erkekli bir gayretle yeniden okul yapıyorlar. Savaş başlamıştı. Elbirliği ile yapılan bu savaşın ulvilliliği, haşmeti karşısında vatan hesabına keyif duymamak ve heyecanlı işin ucundan yapışmamak elden gelmiyordu.

Her köyün olduğu gibi Kuluşağının da şehirde avukatları ve ağaları vardır. Çok geçmeden şehirdekiler homurdanmaya başladılar. Ekmeğine sürdüğü yağ beleşten alınacağını anlamının ilk homurtusudur bu. Fakat iş gayet ciddi ve sıkı tutulmuştu. Vatan binasının temeli dolduruluyordu.

AKÇADAĞLI

KÖY KOOPERATİFLERİ

Köylerde kahvehaneler çoğaldığı gibi bakkal dükkanları da çoğalıyor. Bu bakkallar şehirden bire satın aldıkları malı en az bir buçuğa, ikiye satarlar. Köylerde çokluk, nakit para bulunmaz. Gerekli şeyler ya veresiye alınır, ilerde mahsülle ödenir, ya da peşin mahsülle alınır. O zaman bakkalların kârı bire iki üç, bazan beş bile olur.

Köylü bakkaldan temin edemediği ihtiyaçları için de kasabaya, şehire inmek zorundadır. Şehir uzaktır. Yatacak kalkacak yeri pahalıdır. Götürdüğü mahsül de komisyoncular tarafından ucuz fiatla elinden alınır. Böylece her ikisinde de köylünün canı yanar.

Köylüyü bu vaziyetten kurtarmanın yeğane çaresi köylerde istihsal ve istihlâk kooperatiflerini teşvik etmektir. Tabii bu, köy ağalarının, köy bakkallarının işlerine gelmeyecektir. Onun için bu türlü teşebbüslere engel olmağa, müteşebbisleri türlü töhmetler altında bırakmağa çalışacaklardır. Bu kooperatifleri teşvik edecek, daha doğrusu işin içine girerek öncülük yapacak olan köy öğretmenleridir. Öğretmenler buldukları köylerde, kendilerine altı kafa denği daha bularak, daha doğrusu, gerekirse yetiştirerek, bir kooperatifçi kurabilirler. Başlangıçta kooperatiflerin ufak olmaları daha iyidir. Çünkü hem idareleri kolaydır, hem de büyüün ceye kadar yazı ve hesap işleri kolayca öğrenilebilir. Ufak bir köy bakkalı sermayesi ile (300 - 500 lira) işe başlamak uygun olur. Köylü, kooperatifin ucuz verdiğini, hasıl olan kârın da ortaklara gittiğini sermayenin kabarması ve kooperatifin zenginleşmesi için bu kâfidir. Her köylü meselâ, Tarım Kredi Kooperatifinden borç alırken, bir iki tane hisse senedi alarak kendi kooperatifine ortak olsa iki üç yıl geçmeden kooperatif süratle gelişir. Kooperatif büyüdüktan sonra bakkallar ortadan çekilmek zorunda kalacaklar, köylü de şehre gidip gelmek için fazla para ve zaman harcamaktan kurtulacaktır. Kooperatif büyüdüktan sonra köyde çeşitli kurumlar çalıştırabilecek, çeşitli aletler getirip ortaklarının istifadesine sunarak köy kalkınmasında önemli ekonomik bir rol oynayacaktır. Şimdilik bu son söylentilerimi ütopya telâkki edenler bulunabilir. Fakat unutmamak ki, ütopyaların gerçekleştiği bir devirde yaşıyoruz.

İSA ÖZTÜRK

BAŞKA DÜNYALARA ACIKMIŞ

*Bir garip rüzgârdır eser
dağ başlarında uğul uğul
iner kara bulutun gölgesi
yolcusuz yollar basar*

*Başımın üstünde gök mavi durur
bir dere kenarında
çıplak ayakları
ve bükük boynu ile çocukluğum
ağacın birine yaslanmış oturur*

*Şehirler hayal meyal
varılıp görülesi şehirler
rüzgârlı ovalar yol yol
ha değince yürünmek ister*

*Sarı çiğdem sararmış çkmış
bir yanık türkü gelir uzaktan
arabalar geçer şingir mungır
çocukluğum başka dünyalara acıkmış*
SUAT TAŞER

ANKETİMİZE CEVAP VERİYORLAR

Köy davası, köy kalkınması; okul, yol, tarım, ekonomi, sağlık meselesidir. Devlet bunlardan birincisini bütün gücüyle ele aldığı halde on yıldır daha yarı yarıya bile halledemedi. Yoksa, yüksek öğrenim görmüş şehirlilerin köye gitmesiyle bunlar hiç, hiç halledilemez. Eğer bu işler için yüksek öğrenim görmüş kimselere ihtiyaç varsa, özel olarak yetiştirilsin, kaldı ki ilerlemesi, aydınlanması istenilen köylü olduğuna göre, bu kimseler de köylü olsun. Sayın Profesör yurdumuza «Yüksek Köy Enstitüsü» kaldırılmadan önce gelmiş, bu kurumu ve elemanlarını görmüş hatta kendisine bu hususta biraz bilgi verilmiş olsaydı, onu gayeye daha uygun bulur ve böyle bir fikir ileri sürmeye gereklik görmezdi.

HASIM KANAR

Ortaç. köyünde fakir olan asırların ihmali ettiği bakımsız insan.

lar diyarı o kadar harap o kadar bitap bir manzara gösteriyor ki, içine dalındığı zaman insanın adeta yirminci asırda yaşadığına inanmayacağı geliyor. Böyle bir yurt kösesine tek başına istediğiniz kadar tahsilli kimseleri gönderiniz. Ayağı, yahn, sırtı gömleksiz, kışın soğuğu, yazın yakıcı sıcağı altında aylarca toprağa karıştığı halde kuru ekmeği dahi bol bol yiyemiyen biçare insanlar için alınacak tedbirin ne olduğunu aklı selim sahibi her vatandaş kestirebilir. Lâf kalabalığıyla faydasız nutukları bir tarafa bırakarak bütün varlığımızla köylerimizi kalkınmasına koşalım.

MÜDERRİSKÖYLÜ

Prof. Arnold Toynbee, Köylerle Şehirler arasında açılan uçurumdan şikâyet etmiş, şehirli münnevverlerin köye gidişi bu uçurumu kapatacaktır, demiş. . . Aynı Toynbee, Amerikan «Look» dergisine yazdığı bir yazı-

sında: «Batı medeniyetinin ortaçağda kurulan temelleri, ekonomik inkişaf veya siyasi birlik fikri üzerine değil, Allah fikrinin kabulü üzerine gerçekleşebilmiştir.» diyor.

Anlaşıyor ki, Toynbee, bu gün, geleceğin kararın ufuklarını, ortaçağa dönüş reçetesi ile halletmek taraftarı. . . Köye dönüş parolası, geri manada tavsiyelerdir.

Bu gün şehirli münnevverin, köye gidişi bir şey halledemez; belki biraz fikir uyanıklığına yardım eder. O kadar. Köylünün ise lâfa karnı tok! Fakat köyün beklediği, lâf ehisi şehirli münnevver değil, tekniği, kültürü ve meseleleri ile «bütün bir şehir» dir. Ve kalkınma, bu şehir ve köy kucaklaşmasından hız alarak gerçekleşecektir.

RUHAT OYKUT

Yüksek tahsil görmüş şehirli-lerin köylere salınması, köy kalkınmasını temin edemez! Köy kalkınması sadece politik bir mesele, fikri bir iş değildir. Davanın statüsü, köylünün içinde, özündedir. Her şeyden evvel, mevcut ağırlıkta halinin; feodalite hayat fosillerinin düzene sokulması gerekir. Reel şart, dendiği gibi istismar vaziyetlerinin temizlenmesidir. Topraksız ve ekmeksiz köylünün ağı kapısında kul-köle olacağı tabiidir. En basit ifadeyle aç karnına ayı bile oynatılmaması. . . Değil ki köylü kalkındırılmalı!

Köy enstitülerinin tesisi, toprak dağıtma reformu bu yolun ileri adımlarıdır.

Kültür elemanlarının köye gitmesi, faydasız olamaz. Ama daha önce köylünün ileri ve hur bir hayat seviyesine erişmesi doğru olur. Doyunabilmek, yapılabilmek, nihayet kalkınabilmek için kültürden çok fazla toprak ve hak sahibi olmanın payı vardır. . .

O. F. HELVACIOĞLU

AHMED ŞERİF

D İ Y O R K İ

«Köylümüzde iddia edilen taassup, torakkiye, maarife karşı çekinme yoktur. Hele şu zamanda bu gibi teşebbüsler bu havalide müşkiîlata değil kolaylığa uğraya caktır.

Köylünün anlayamadığı en mühim noktada bir senedenberidir bir çok sözler işittiği halde bunlardan yapılması pek kolay olanların henüz fiil sahasına çıktığını görmemesidir. O, bu müddet içinde hiç olamaz mürtekip, ahlâksız memurların değiştiğini, mesela köye gelerek beş paralarını almak nasip olmadığı halde kendilerine yemek, hayvanlarına yem verdiği jandarmalara karşı korkuya düşüp titremeğe artık lüzum kalmadığını anlamak ve bu gibi ehemmiyetsiz zannedildiği halde onun nazarında pek kıymetli olan cihetlerde bir değişme görmek isterdi.

Bilmem hükümet halâ tebasındaki kıymeti, meziyetleri anlamadı mı? İşte mesela bulunduğum şu Bigadiç nahiyesinde idare değişikliğini göstermek için hiç bir dairede bir yenilik, ahaliyi tatmin edecek faaliyet müşahade edilmiyor. . . Eski hamam eski tas. . .»

«Memleket harabiyetten, cahaletten, zulüm ve işkence ve adaletsizlikten feryat ediyor. Ahali bir çok yerlerde tohumluk bulamıyor. . . Bu yetimliklerini, kimsesizliklerini tamir edecek, elemelerini uyutacak, hayattaki lezzeti tattıracak, ilaç, deva istiyor. Buna karşı hep o durgunluk, hep o betaet.»

«Hükümetle işini uydurarak köylüyü daha ziyade ezmeğe için ondan kuvvet ve cesaret alan bir sürü mütegalibe sonra da ezilmiş mevcudiyetinden bihaber, cabil ve zavallı fakat saf kaip ve civanmest köylüler. . . Bu köylü, memurlara tapar, mütegal-

libelerden korkar, ve her iki boyunduruk altında inler. . . Anadolu da mektep yok, mahkeme yok, lâzimgelen hükümet yok. Ahalideki fazilete istinaden makine dönmeğe çalışıyor. Fakat görülüyor ki her saat kuvvetinden kaybetmektedir. Ahali zavallı ve perişan nereye gittiğinden habersiz. Cehaletin pençe-i tazyikinde eziliyor, ağır bir uyku uyuyor.»

«Taşranın umumî ahvali bu merkezdedir. İstanbulda debdebe ve tantana içinde yaşayan evliyanın umur-efendilerimizin nazarı dikkat ve insafını celbederim. Feryat eden bu zavallı milletin imdat isteyen inle-yişleri ne vakit işitilecektir. . . Kendi kendimizi aldatmıyalım. . . Bu gün hariçte meşrutiyet zahiri bir yıldızdan başka bir şey değildir. Ne hükümet, ne maarif, ne adalet, hiç, hiç bir şey yok. . . Evet kendimizi olsun aldatmıyalım. Ve bilelim ki memleket müthiş bir uçuruma doğru koşuyor. «Bir çok seneler çalışarak memleketi perişan bir hale düşüremlere lanet.»

ANADOLUDA TANIN: 1325

KÖYLÜNÜN YILLIK GIYİM EŞYASI

Dergimizin sekizinci sayısında haftalık yemek listesini verdiğimiz ailelerin bu seferki yazımızda da yıllık giyim eşyasını, inceleme konusu olarak ele almak istiyoruz. Ankara'ya 32 kilometre mesafede 156 evlik bir köyün kırk ailesi üzerinde inceleme yapıldıktan sonra, üç tipe ayırdığımız ailelerden birincinin 3000 - 5000 lira arasında ikincinin 1500 - 2000 lira arasında, üçüncünün ise 400 - 600 lira arasında değişen bir geliri vardır. 1948 mali yılına göre düzenlediğimiz cedveli (I. tip 6 ev, II. tip 27 ev, III. tip 125 ev olmak üzere) aynen aşağıya alıyoruz.

Ev halkı	Palto	Çeket pan- tol entari	Ayakkabı çarık	Çamaşır mıntan	Şapka başörtüsü	toplam lira
<i>Birinci tip</i>						
Baba	75	70	26	16	6	193
Anne	—	25	24	16	10	75
Büyük oğlan	—	60	32	20	6	118
Yetişkin kız	—	28	25	17	5	75
Küçük oğlan	—	25	15	8	3	51
Küçük kız	—	6	15	8	—	29
						<u>541</u>
<i>İkinci tip</i>						
Baba	—	45	26	15	3	89
Anne	—	18	16	10	5	49
Büyük kız	—	20	17	14	5	46
Büyük oğlan	—	35	15	10	3	63
Küçük oğlan	—	28	13	10	3	54
Küçük kız	—	10	8	7	—	25
						<u>326</u>
<i>Üçüncü tip</i>						
Baba	—	25	12	10	3	50
Anne	—	15	8	8	6	37
Büyük oğlan	—	17	13	6	3	39
Ortancıl oğlan	—	12	8	6	—	26
Büyük kız	—	14	12	5	—	34
Küçük oğlan	—	7	6	3	—	16
						<u>202</u>

Üç boya ayırdığımız (aynı nüfusa sahip) aile tiplerini incelediğimizde görürüz ki birinci tip ailenin yıllık giyim eşyasına harcadığı (541) liraya karşılık orta tipteki aile (326) lira ve üçüncü tipteki aile de (202) lira harcamıştır. Bu üç tip ailenin bir yılda döşeme, dayama işlerine harcadığı parayı da araştırdım. Birinci aile evdeki sekiz kat yatağına ilâve olarak kapısındaki koyunların yününden üç kat daha yaptırmıştır. Ayrıca iki kilimle bir de taban halısı almıştır. İkinci aile ise, bir ayırtap kilimi, bir yorğan satın almış, keçi kılından bir heğbe ile kenevirden birde çuval dokutmuştur. Üçüncü ise, karısının tedavisi için evindeki üç kat yataktan birini satmış, o yıl yerine, iki hasır koyabilmiştir.

Dikkat edilirse şehirlerdeki gibi köylü aileler arasında da gerek döşeme gerek giyim, kuşam işleri çoğu zaman ailenin yıllık gelirine göre ayarlanır. Bunun dışında şehire olan yakınlık, uzaklık, görenekler bir aile içinde o yıl yapılan düğün dernek işleri köylünün kılık kıyafetinde değişiklik yapabilir. İnceleme konusu yaptığımız Ankara yakınlarında (emsalları içinde oldukça iyi giyinen) bir köydür.

Halbuki içlerere doğru gidildikçe köylülerimizin bütün yaşama tarzlarında olduğu kadar kılık kıyafet işlerinde de fazla bir fark göze çarpmaz. Faizle bütün bir köyü haraca kesen bir köy ağasının bile, kırk yamalıktan ibaret çeket, pantolla gezdiği görülür.

H. A. HARMANDALIOĞLU

OKUYUCULARIMIZA: 1 — Bu sayıda, aboneleri biten okuyucularımızın, bir lira göndererek abonelerini yenilemelerini rica ederiz. 2 — Her abonemiz bize yeni bir abone bulursa, dergimiz daha güzel çıkacak ve sayfa larını da artılabilecektir. Bu dergi abone ile yaşamaktadır. 3 — Hizmet servisimiz, okuyucularımızın kitap, dergi vesaire gibi siparişlerini hemen yerine getirir, sorularına cevap yollar. Cevap isteyenlerin 15 kuruşluk posta pulu göndermeleri rica olunur.

Köyden--notlar

KÖY ODASINDA KONUŞMALAR

— Daha anamdan doğalı şu günlerdeki gibi soğuk görmedim desem sözüme zarar gelmez.

— Hakikaten öyle Ferzi onbaşı. O da bildi zahar düşkünlüğümüzü gardaş... Biz gelip şu ocağın başında bekleyip kendimizi kurtarıyoruz a, evdekilerin günahını nidecek Cafer ağa..

Poyraz taraftan şiddetle gelen, şukurları doldurup, eli ayağı bıçak gibi kesen tipi devam ediyordu. Şubatın 10 idi. Bizim köylünün yedği ekmek yazın alınandan gelirken şimdi de burandan geliyordu. Hele böyle günde, Evlerde ocaktan başka ısınma aracı yok. Döşeme de yok. Kupkuru toprak olduğundan kış altı ay, içeriyle dışarı hemen farksız gibidir. Erkekler odaya giderek birbirlerinin nefesinden olsun faydalanırlar. Gelgelelim kadınlarla çocukların çektiğine, Öte dünyadaki safanın tam ziddi eşsiz bir azap. Paramparça bir çulun üzerine ocakbaşı beklemek ve titremek... İşte kış altı ay kadın erkek, kız-kızan herkesin işi bu... Sinedeki kırk türlü dortleri, pıçak yararı gibi hergün açıp kapamak, düşünüp kaşınmak, soluğu erkeğe bir küfürde almak... Hocanın kâhin sözlerinden hisse çıkararak cenneti erzulamak; yalan dünyadan soğuyup bu hülya içinde abdestte, namazda huzura erişmek. Kış boyunca erkeklerin işi de bu...

Saat ona yaklaşmıştı. Oda zıncı

zıncı doluydu. D şardan fırtınanın kovaladığı gelip rasgele oturmaktaydı. Pencerede, benim verdiğim ve Ahmet çavuşun hamur yapıştırdığı eski gazete, boyuna ses çıkarıp, her defasında da «acap yırttı mı yel?» düşünce siyle bizi baktıyordu. Baca çekmedi. günden poyraz vurdukça, içerden tilki çıkarmak için kapıyı da açmıştık. Kimse tanınmıyordu dumanıdan, kim senin ağzından çıkan kulağı duymuyordu. Ama, bütün konuşulanlar malum şeylerdi. Bir ara gürültü hafifledi. Bütün cemaat yukarı köşede konuşulanları dinler görünüyordu.

— Ekin kaldı, okın da kaldı, gücük kudardı

Diyerek, yarının birini açtı Gır Furşut. Bu topraklar, kuruga ekmeyi sevmez, pıtrak getirir. Yağmur yağmazsa bahara kadar hiç tohumla sürülmez. İşte bu sene öyle oldu. Feri na tohum düşmedi toprağa. Baharı gözlüyorlar hep köylü. Hemen herkes bunu düşünüp bunu konuşuyordu. Yi ne Gır Furşut:

— Lan Osman celebin fâsidiñi yatırdın mı?

— Kim yatırdı da bea yatırayım. Daha herkeste yok. Kimse dekle-yip hazırlıyamadı daha.

— Lan oğlum kara kıstan şinciye attık, şinci de böylesine herifi saldık, yarın gelinci ne diyecäk?

Herkes dikkat kesilmiş kapıya bakıyordu. Bütün konuşmalar durdu. Dışardan gelen İrebecin Hasan bir

kara haber söylüyordu. «Gazi emmin Memişin öteki çocuğu da ölmüş, yazzık...»

Demek Gazinin Memişin üçüncü çocuğu da ölmüştü. Şubatın başındanberi on gün içinde ölen çocukları sayıp onaltıya çıkardık. Bütün bütün soğuktur, yavuların sını sebebi. Nezle öksürük, sonra yatak, ama yine soğuk. Oda da yatak da soğuk öksürüp dururken soluğu kesiliveriyor, tamam. Hasta yatmakta olan kadınlar, erkekler bir yana ufak çocuklar 40-50 kadar var. Zaten köyde de o kadar çocuk var. Temmuz da da işale kurban giden çocuklar yirmiyi aşkındı. Yazın işale kışın bu.

Dışardan gelen haber yüzleri cilis buruşturmuştu.

— Tuh, yazzık yov, yürek dayanmaz buna birader.

— Vay bi dayanır ki, veren Allah, alan Allah, dayanmasa ne gelir elinden. Garşı mı geleceen şu Tanrıya

— Muallim şere kart yazmış dokdüre.

— Onunki de akıl değil a, Allahın hikmetinin ötüne geçecek sanki

— Öyle deme Cafer ağa biz asker ocağında...

— Hadi lan sen de? Hem şinci dokdür ölüp gidiyor mu bizim derdimizden. Öyle derdine bayınıyor senin kömüğün Ali hasta dedi mi gapor gelir tokdür bah hele bir. Şuna cız-zık deler, al sana üç cız-zık eğer gelirse. Tüyü bile kıpırdamaz vallaha

— O başka...

— Ovv! Keseoğlanın Celâhn çocuğuna da çok sürmez diyorlar.

Dışardan Dericinin Mehmet onbaşı gelmişti.

— Daha böyle görülmüşü yok gonşular, dedi

VATANCA OLSUN

Ben şah kadar,
Ben padişah kadar
Muhteşem, âsude, rahat olmuşum,
Kuş sütünden gayri
Herşey bulmuşum...
Saadet bu mu?
Geri dursun,
Saadet olursa, Vatanca olsun.

Bedri GİDER

Bekir ağa:

— Eyce hınemı alsın bakalım, Zaten bizim gibi iresberin uçun hep bunnar. Hayvanlar da titriyor ahırda,

Ali onbaşı:

— Bee sizin tezekde mi tükenmiş diyorlardı ne, şık memmet?

— Tezekten geçtik gayri, hep döşekte yatıyor evdekiler, ya samanın da dibi göründü, bizim. Un da yaklaştı.

— Bizinki de öyle. Bazı kesmik atıyorum, onu da yemiyo mübarekler.

— Alaman bi harp ilân etse de gitaek, gurtulsak.

Diye, pekçe attı Fevzi onbaşı.

Çolak Hacı:

— Allah göstermesin, ağızımıza hayra açalım. Çok şükür bu günkü-ünümüze.

— Ulan enayi, Alaman yıkıladı bunca yıl oldu, daha direlmedi. Mav-suz derim ben. Hem o bize dost daalmıydı.

Dışardan kafası gözü sarılı, soluğu soluğuna gelen Tat Şükrü, mezarı kazdıklarını ve cenazenin hazır olduğunu söyledi.

Bismillih çekip, kalktı cenaze namazına.

M. MAK

EVEDİK KÖYÜ⁽¹⁾

Gerek kitap halinde, gerekse dergilerde çıkan köy incelemelerinin çoğu köy folklorunu ilgilendirmekten ileri geçmemektedir. Köy gerçeğini belirtmekten uzaktır. Birkaç ilmi araştırma hariç bu çeşit yayınlar, gelişi güzel, methodsuz, hiç bir görüşe dayanmayan çalışmaların mahsülüdür. Dr. Sadi Aran kitabının giriş yazısında, köyü tek yönden ele almadığını, topyekün köyü incelediğini, çalışmalarını daha çok ekonomik durum üzerine yönelttiğini şöyle belirtmektedir:

«Bütün bu meselelerin düğüm noktası köy meselesinin çekirdeğini teşkil eden ekonomi dâvâsındadır. Filhakika içtimaiyatının düzelmesi maddi bollukla mümkündür. Köylünün sağlığının iyileşmesi yine zenginleşmesine bağlıdır. Köyün gümrah bir kültüre beşik olması da yine servetlenmesiyle alakalıdır.»

Eserin başlıca bölümleri şunlardır: I — Evedik köyünün tabiat şartları. II — Köyün idari vaziyeti. III — Köyün içtimai vaziyeti. IV — Münakafe ve nakil tesisatı. V — Köylü el sanatları. VI — Ziraat.

Bu bölümlerdeki konular; resimler, krokilerle açıklanmaktadır. Ve sonuca, uzun çalışmalardan sonra varıldığı belli olmaktadır. Eserin yazarı: « Köylünün iç hayatındaki hususiyetleri olduğu gibi meydana çıkarmayı 15 senede beri köylü ile yakından temasın neticesinde artan, köylü haleti ruhiyesine olan nüfuzuma medyunum» diyor.

Kitap, topyekün bir köyü vernesi bakımından olduğu kadar, İkinci Dünya harbinden önceki durumu belirtmesi bakımından da bir hayli ilgi çekici. Yağmur ve Toprakta yayınlanan bilgilerle bu kitaptaki sonuçlar karşılaştırılınca yer ve zaman ayrılığına rağmen büyük bir benzerlik göze çarpmaktadır. Eserde, köy meseleleriyle sosyal meselelerle hatta etnoğrafya ile uğraşanlar için bir yili malzeme var. Köy incelemeleri yapacaklar için görülmesi gereken bu eserden parçalar almamıza yer darlığı engel oluyor, tamamlamakla yetiniyoruz.

Ali Durmuş

(1) Aran, Dr. Sadi: Evedik köyü (monoğrafisi) Ankara 1938 Ankara yüksek Ziraat Enstitüsü B, 159 S. resimli, cedveli, F, 250 krş

Köy Bibliografyası

DÖĞÜ köylerinde tetkikler. (Mintika köy tetkik heyeti raporları) Yayınlayan: IV. Tıp Kurultayı.

DÖNÜM. Aylık dergi. 1935 de Ankara da yayınlanmağa başlandı.)

DURU. Dr. Muhiddin Celal: Köy ebelerine rehber. Ankara 1943 İdeal B. (24 × 17) 30 + IV S. F. 200 K.

DURU, Dr. Muhiddin Celal: Köy sağlık korucularına sağdık. Ankara 1938 Hapısane B. (14 × 19,5) 164 S. 31 şekil F. 40 K.

DURU, Dr. Muhittin Celal: Sağlık bakımından köy ve kövcülük. Ankara 1941 Sümer B. (24 × 16,5) 290 S. resimli, F. K.

DÜZGÜNGÜNEŞ, Dr. Orhan: Türk köylüşü için: atçılık. Zonguldak 1946 A. R. İncelemdaroğlu B. (20 × 14) 112 S. resimli F.. K.

EKİN, Rifat: Köy öğretmenleri için amelî hayvancılık. İstanbul 1943 Osman Bey B. (24 × 16,5) 174 s. 48 şekil F.. K.

EKİNCİ, Salih Zeki: Köylülerimize tavukçuluk ve yumurtacılık bilgileri. İstanbul 1938 İktisat Kütüphanesi (16,5 × 24) 32 S. F. 20 k.

ERDEMLİ, Hasan: Ömer Hacı köyü. Kırşehir 1940 (21 + 14) 8 S. F. K.

EREL, Prof. Dr. Muhittin Ali: Köylerimizde sanitasyon bakımından gerekli ferdi ve içtimai tesis ve tedbirler. İstanbul 1946 İsmail Akgün B. (25 + 17,5) 66 S. F.. K.

ERGİN, Harun: Köy öğretmenleri kanunu. İstanbul 1947 Sebati B. (21,5 + 15) 104 s. F. 250 K.

ERGİN, Harun: Köy öğretmenleri ve enstitüleri kanunu ile bu konularda sözü geçen diğer kanunlar, köy öğretmenleri tekaüt sağlık ve içtimai yardım sandıkları nizamnamesi. İstanbul 1946 Ebuzziya B. (21 + 15) 96 s. 150 k.

ERGİN, Harun: Köy kanunu ve ekleri. İstanbul 1955 (20,5 + 14,5) 146 S. F. 240 K.

ERGİN, Necmettin: Köy idaresi.

OLANDAN BITENDE

23 NİSAN

Millî Egemenlik günü olan 23 Nisan, her yıl olduğu gibi bu yıl da, köyde kentte büyük bir sevinçle kutlanmış, törenler ve toplantılar tertip edilmiştir.

KÖY OKULLARI

Köylerde yapılacak okullarla enstitü mezunu öğretmen ve sağlık memurları için yapılacak evlere ait projeler hazırlanıp illere gönderilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı köylerde okul binası yapımı için bu yıl on milyon lira ayrılmıştır. Bunun bir kısmı doğrudan doğruya para olarak, bir kısmı da kereste ve yapı malzemesi olarak verilecektir.

17 NİSAN

Enstitülerin kuruluşu sebebiyle 17 Nisan enstitülerde kutlanan sayılı günler arasına girmiştir. Bu münasebetle İstanbulda çıkan Edebiyat Dünyası gazetesi 15 Nisan sayısını enstitülere ayrılmıştır. Bu sayıda köy enstitülerine dair güzel yazı ve şiirler var.

ÇALINAN BEZLER

Gazetelerde okuduğumuza göre geçen yıl sel felâketine uğrayan Adana köylülerine dağıtılmak üzere Sümerbank tarafından verilen 80 bin metrelik kaput bezinden 40 bin metresinin belediye ambarında saklanmış olduğu bir hırsızlık yüzünden meydana çıkmıştır.

YENİ MAHSUL

Bu yıl, havaların sıcak gitmesi sebebiyle yurdumuzda güzlük ekim az yapılmıştır. Bu yüzden mahsulün kit olacağı anlaşılmaktadır. Tarım Bakanı B. M. Meclisinde, mahsulün az olacağını bununla beraber endişeye kapılmama vrsiz olduğunu belirtmiştir.

ÖĞRETMEN ANSİKLOPEDİSİ

Aylık ansiklopedi, Resimli Lügat Ansiklopedisi gibi kültür hayatımız için değerli eserler yayınlayan İskit Yayınevi bunlara bir de Öğretmen Ansiklopedisini katmıştır. İş eğitimi ilkelere göre Hakkı Tonguç ve 60 eğitimci tarafından hazırlanan bu değerli yayının bir sayısının fiyat 75 kuruştur. İsteyenler (İskit Yayınevi P. K. 18 İstanbul) adresine başvurabilirler.

BEDRİ GİDER

Dergilerde şiirlerini okuduğumuz Bedri Gider, Memleket rözgârları adında bir şiir kitabı çıkartmış. Şiirlerin bir menüpsi köyle ilgili. İçinde güzel-leri de var. Sairimize başarılar dileriz.

YERALTI SULARI

Yurdumuzun yeraltı su kaynaklarını incelemek için Amerikalı uzmanlar çalışmaya başlamışlardır. Bu münasebetle K. Ömer Çağlar Ulus gazetesinde diyor ki: "Yeraltı sularımızın miktarları ve kullanılma kabiliyetleri ortaya konduktan sonra bu gün susuzluktan mustarip olan bir çok memleket parçaları yeşil birer cennete dönecektir."»

YAĞMUR VE TOPRAK

Ayda bir çıkar * Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden HALİL AYTEKİN * Her çeşit muhabere için adres : (P. K. 55- ANKARA) dır * İdarehanesi yok * ZİR Bucağında hazırlanır. Ankara'da Nur Dizgi evinde dizilir, Kanaat Basımevinde basılır, 10 sayının abone bedeli 100 kuruştur.